

ДІЛО

Виходить щоденно передполуднем

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок ч. 10, П. пов.
Конто почт. шлани. 143372.
Адреса для телеграм:
«Діло», Львів.
Гол. Редактор приймає від
11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місично: в криво 450 зол.
За границею:
В Америці 1 долар, Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 750 ал., Німеччині 750 ал.,
Швейцарії 3 шв. фр., Чехо-
словаччині 30 ч. к., Румунії 150
лей, Болгарії 750 ал., Австрії
750 ал. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Реванції: 29-41.
Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГЛОШЕНЬ
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІ-
СТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
20 сот.

По Загальних Зборах „Просвіти“.

Львів, 1. січня 1928.

Другий раз мали ми нагоду на двох з черги по собі слідуючих Загальних Зборах „Просвіти“ останніх літ обсервувати несамопиті явища. Несомісна демагогія, вічева кричання самореклама горстки самозванчих „оборонців“ нібито по-кривдженних „Просвітою“ (sic!) „робітничо-селянських“ мас витискали своє деморалізаційне, руйнінське п'яно на тих зборах. Для тих невідповідальних чинників недоцільним і неважним було зайняти ділове становище до звіту з діяльності Т-ва і до звіту Контрольної Комісії, а найважливішим їх завданням була демонстрація, роблення шуму і галасу, саботування ділової праці зборів. І це без сумніву засада тієї купки т. зв. „робітничо-селянських“ делегатів, що цілий Збір замісць зайнятися діловою аналізою положення в Т-ві реагував на її невідповідальні вигуків та „класові“ гасла.

Ми навмисне подали аж в чотириох останніх числах „Діла“ більш-менше докладний і вірний звіт з останніх зборів Т-ва, щоб познайомити широкий український загальний тип несамопиті явищами, які повільно, особливо останніми літами, в усіх ділянках нашого життя і які per fas et nefas торкують собі шлях навіть до таких установ, як „Просвіта“. Подумаєте: Загальні збори „Просвіти“ і звільнення політичних в'язнів! Або: національно-культурна установа і класове усвідомлювання мас! Чи це можливо й допустимо в „Просвіті“? Над такими явищами нашого життя треба глибоко призадуматися, їх треба поборювати, виполовувати, з корінням викорчувати особливо в наших культурних установах. Але на те треба великої праці на місцях, треба заціпення в масах правдивого знання, треба наближення їх до самих джерел культури. Демагогія та поверховність і пустомельство можна поборювати тільки додатково працею, тільки великою ініціативною енергією і тільки широким безпосереднім в освітньо-організаційних починках.

Ці невідраді явища нашої теперішньої дійсності тим трагічніші в даному випадку, що „Просвіта“ дійсно котиться по похилій площі, перед нею з дня на день збільшується та розростається марево незвичайно низьких господарських труднощів. Минулого року в поданому в Загальних Зборах звіті переважала тонесимізм, а його диктувала диференція об'єктивних та перспективних зросту. Наслідком невідповідального захоплення інтернціоналістичними, наслідком внесеної на збори вулочної атмосфери, Збори навіть не звернули уваги на її спотворення сторінку життя „Просвіти“. Цього року повторилося те саме. А обов'язання ростуть. І зростає тягар праці, боротьби з місцевими злиднями й недовідою. Нема сумніву, що він мусить звернутися за санацією радикальніше, ніж звичайно перед ніякими „протестами“, не улягаючи та не лякаючись якогось терору всяких невідомих сил, бо тут мова не про підпорядкування, не про якусь проблематичну можливість крамничку чи фінанку

свічок, а про шістьдесятилітній матеріальний і духовний дорібок народу. В „Просвіті“ вложена непомірно велика праця найкращих, найідейніших зпоміж наших батьків, праця поколінь. „Просвіта“ мусить вийти на „ясні зорі і тихі води“, вона мусить скоро стати так на ноги, щоб розігріти свій жар світла до соняшного блиску. По дорозі до здійснення тієї мети не може бути ніяких компромісів, ніяких „але“, ніяких ухилів, а Виділ не сміє при тому брати в рахунок ніяких сентиментів. Боевими лавами треба йти до щіль.

На „Просвіті“ вийшла важка проба саме в ювілейному 60-тому році її існування. І перед цьогорічними Загальними Зборами й по них переходить вона через вузли перехрестного обстрільного вогню, що паде на неї від усіх усюдів. 505 тисяч довгу горлають звідси, звідтам і ще звідкись. Але фактично є того довгу 277 тисяч по кінець 1927 р. А минулого року було його теж аж 219 тисяч. Чому ж тоді не горлали, чому не старалися вказати шляхів рятунку, чому чекали тільки на те: що буде далі? А цього року вже кричать, вже горлають, але поради не дають, але не працюють, але вкладок не платять, причини задоволення не шукають. Перед війною „Просвіта“ користувалася поважними державними субвенціями, а довги мала і то довги дуже поважні. Тепер вона здала виключно на власні сили, на засоби, які дістає від тих, для котрих працювати має. А які ті засоби? Жаль казати! Зате шуму і галасу з приводу довгів багато-багато, але не на Заг. Зборах, не там, де можна і треба критикувати, а то й ганьбити за лиху господарку, якщо вона була, але на вулиці, в шинках, у барах і т. п.

Положення „Просвіти“ важке, але не безвихідне, коли зважити, що має вона на складах своїх власних видань на суму 182.600 зол., а видань Оренштайна більше ніж на суму 247 тисяч золотих. Але замісць робити непомірний шум і галас — треба працювати. Бо тільки при дружній співпраці, при загальній підмозі, при масовому членстві бо-дай у ювілейному році а що найважливіше при добрій волі не тільки Виділу але й цілого громадянства

можна всі господарські недомагання направити навіть протягом року.

Але цього не зробити та галаслива меншість зі зборів, цього не доконають ті „робітничо-селянські“ трубадури і пропагатори ідей комуністичного інтернаціоналу, бо для них провідним гаслом: „чим гірше, тим краще“. Чим гірше положення якоїсь національної установи, тим краще для них, бо вони дістануть агітаційний жир, осягають руйнінський атут. Санувати „Просвіту“ мусить ця великанська більшість зі зборів, цей сконсолідований національний табір, який до-ржить її традицій, всім її минулим і який має перед собою один найвеличавіший і найцінніший ідеал нації. Йому підпорядковує вона все, йому підпорядковує і „Просвіту“. Воно й не може бути інакше. Бо вона з нього зродилася, вона ним жила, вона і підє пройнята ним, розвиваючи національну свідомість, витворюючи національну культурну цінність у спасенні для нас мандрівку слідуючих десятиліть.

Справлення похибок у звіті з Загальних Зборів „Просвіти“.

У Звіті з Загальних Зборів „Просвіти“ на сторінках останнього числа „Діла“ (з дати 1. січня 1928.) закралася дуже немілі друкарські похибки і коректорські недогадки, які на цьому місці справляємо. У третьому стовпці 3-ої сторінки перше речення з гори має звучати: „Щойно в тому місці піддала президія внесок Ревізійної Комісії (а не „Освітньої“) як видуркованого на улавлення абсолютної...“ У четвертому стовпці на тіжкє сторінці в розділі звіту, що має назву „Членська вкладка і фінанси Т-ва“ має бути в четвертому рядку: „а крім того річну оплату від читальні (підкреслені слова пропущено) по 25 зол. Дещо далі має бути: „Член Головного Виділу Д. Павлив“, бо він ніколи членом Виділу не був, а мусить бути: „Член Гол. Виділу О. Павлів“. У першому стовпці 4-ої сторінки речення, що починається у 18-ому рядку з гори має звучати: „Збільшилися цього року пасива „Просвіти“ ще й тому, що минулорічні Загальні Збори реактивували (видурковано замість підкресленого невірно: має бути) здевалюванні та цілковито обезціненні стипендій фондів при „Просвіті“ коштом власного майна на суму 63.709 зол. 46 с.“.

На передвиборчому фронті.

„Кресовий“ фронт і сподіваний львівського воєводи.

Львівський воєвода Борковський зовсім не журиться виступленням вшехполків із створеного ним польського „кресового“ виборчого блоку. Напівки, він дивиться на справу під кутом: „даба з воет, коним ласкше“. Вшехполки ви-нуили тези негідні з тезами воєводи (про співпрацю з урядом), після чого пред-сидивши ЗЛН. опустив конференцію. Тому „тимчасом блоку буде створений без участі народової демократії“. Львівський воєвода вірить в патріотизм польського населення, головню на подумавою співзв'язі окрайках, і є певний, що поляки віддадуть свої голоси на лісту „Безпартійного блоку співпраці з урядом“.

На запит представника „Л. Кур. Подз.“, чи може справа розділу мандатів була причиною вшехполків сесії, відпо-відь воєводи, що розділ мандатів має не-стопу на денному порядку. Більшості пар-тії і групи озвом члососили претендів до

40 мандатів. Та він рахує, що „кресовий“ блок повинен здобути понад 20 мандатів. Народова демократія повинна здобути на ліній від Силу до Збору найбільше один мандат. Народова демократія, виступаючи з блоку, не розуміє свого інтересу, а прешінь вона „повинна зро-уміти, що головню на опирах зі сильною домашню національну меншість і то не ласком львівської у відношенні до польської держави, поляки мусять безоглядно підтримувати кожнотчасний польський у-ряд“.

На запит, чи сподіваєсь приступлення до блоку „національних меншостей“, відповів львівський воєвода: „Розуміється, я був би дуже радий, по-доби до того прийшло, однак маю вражін-ня, що жиди з принципових оглядів не схочуть приєднатися до польського блоку“.

Львівський воєвода зовсім загравожить впливи вшехполків, цедуючи в їх ко-ристь найбільше один мандат у Сх. Га-

личині, а за те передібно впливи „кресо-вого“ блоку, сподіваючись здобути до-кілько понад 20 мандатів. Видно, що львів-ський воєвода є западло оптимістично настроєний. Всіх мандатів на Сх. Гали-чину припадає 53. Коли з того на поляки („кресовий“ блок, вшехполки і пенесі-шія) — по сподіванням воєводи — відро-хувати лише 23, а жидівські надії здо-вольнити 7 мандатами, то для українців (всіх українських партій) осталося лише 23. Нічого, гарні рахунки!

Цікаво, що львівський воєвода не сподіється притягнути до свого блоку „на-ціональних меншостей“, бо „жиди з прин-ципових оглядів не схочуть приєднатися до польського блоку“. Видно, що укра-їнці, які в розумінні воєв. Борковського зійшли на Сх. Галичині вже лише на „силь-ну домівку“ державної польської нації навіть не входять у вшехполські рахунки. Це зовсім зрозуміло, і таке реальне оп-тимістичне дійсності у відношенні до укра-їнців у значній мірі внаслідок простоді-йний оптимізм п. воєводи, впливений з однієї сили і впливи вшехполків та сподіваний, щодо успіхів „кресового“ блоку. Однак цікаво, що п. воєвода не рахує навіть на своїх власних, на уряд-них „українців“, на УНС-а, а це доказує, що навіть польські партії стилуються ви-ступати в одному блоку з жидівськими. П. воєвода притримує до свого блоку по-літиків мейсенового віроисповідання і жидів-політиків, але уважає нижче своєї честі вхолодити в жидів спілку з типами, які мо-жуть тільки в вигадковому рукою стояти за вшехполським порогом. Крапці атестації не міг хіба ніхто дати жидівським.

Бриль спекулює.

Та не лише вшехполки сторонять від гостинного „кресового“ блоку, створе-ного львівським воєводою. Виявляється, що відмахується від нього і Бриль іменем Хлопського Сторонництва. Він заявляє, що Хл. Сторонництво не брало участі у вшехполських конференціях і не приступи-ло до „кресового“ блоку. На вшехполській конференції самозаочно репрезентував Хл. Стор. б. пос. Свієйський (незвано в-ключений із партії). Хл. Стор. не може еднатися з усіми учасниками блоку з о-глядів ідейних і тактичних. „Одно є пев-не, — додає Бриль — що створення од-ного блоку усіх партій викличе в ре-акції створення одностайного українсько-го блоку, що може некорисно відбитися для держави“. Тому Бриль заявляє за створення проурядового виборчого блоку польських демократичних партій з ППС. Основою такого блоку було би Хл. Стор. і ППС.

Очевидно, б. пос. Бриль відмахується від „кресового“ блоку не тому, що він йому не по душі, тільки боїться створен-ня українського виборчого блоку. А при-тому він спекулює на голосі українсько-го селянства. В одному фронті з поль-ськими айдичами, ксьондзами, купцями і бюрократією тяжко рахувати на україн-ські голоси. Хл. Стор. головню вігу кла-де на демагогію. Навука спільно з христ-народовими, халекими, асиміляторською жидівською буржуазією й іншими політ-ичними „демократами“, воно малою залати-рує. Спекуляція на українські голоси в зародку булаб припинена. Але висту-паючи з пенесіацій, можна дати собі волю. Це приступу для польськості в сепаратному виступі належно оцітла в більшість вшехполської конференції, про-дажучись на вилучення з „кресового“ блоку в користь брочівців львівського (сільського) і перемиського виб. округів. Тільки невідання сесії вшехполків на-вляла ці подвійні карти. Розуміється, бра-вники не дивляться тепер нічого, як об-дурюються з пенесіацій та спекуляцій.

В суботу, від 24-го грудня м. р. відбувся наші Політовий Народний З'їзд, який прибував делегати із 40 громад а числі 180 осіб. Численно була заступлена місцева інтелігенція й духовенство. З'їзд відкрив короткою промовою д-р В. І. Теодор, а до правлячої вибрано п. З. Гудзьківського, Миколу а Романча та Андр. Шевчука а Воззурдіє. Секретаршав д. Емань. З черги делегат Центрального Комітету Об'єднання вказав у своїм рефераті на те, що всі українці повинні стати до виборчої урни під національним стягом, зокрема звернувши увагу присутніх на те, що єдиної сили серед нашого народу немає, що розбиття української національного фронту. Дував присутнім вказав про виборчу ординанс д-р Миколай Олександрів. Від жіночої промови п. Погодєвська. Н. Дивиської з'явилася голос Миколай Олександр, котрий обирає нашу силу в 5-му виборчому окр. 4. Чулима а Куньма, Зауласевич, А. Явор а Віддєрєвський, Відовий а

В друкарні Видавничої Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.